דעות אחרונות
18.11.2009

עמנואל רוזן • ילדים לחד־מיניים

אמא יש רק שתיים

מחקר ברייטי חדש קובע שילדים לזוג אמהות לסביות יוצאים מוצלחים יותר. אני חסיד קטן מאור של מחקרים הזויים יותר ופחות, שניחתים על ראשינו בכל שני וחמישי, אבל הפ־עם אני קונה את התזה וחותם על התוצאות. לא מפני שיש לי מידע על החוקרים ועל איכות ממצאיהם, אלא משום שהתו־צאה נראית פתאום כל־כך ברורה וכל כך מובנת מאליה.

השימוש העיקרי, שיעשו מי שיעשו במחקר, יהיה, יש לה־ניח, לצורכי העמקת הרהביליטציה לזוגות חד־מיניים ולהח־רסה כלפי אלה הטוענים שילד חייב לגדול בבית קונבנציונלי. אם יהיה בו כדי לפגוע בתפיסות עולם פרימיטיביות והומו־פוביות, גם זה לטובה, אבל זה לא העניין.

לא צריך את סיפורי אמא טליבאן או האם המרעיבה כדי לדעת שבעשרות אלפי בתים בישראל ובמיליוני בתים בעו־לם ילדים חווים התעללות, לאו דווקא פיזית, בין השאר משום שאבא ואמא שלהם לא מסוגלים או לא רוצים לתפקד כהורים. בעולם שבו צריך רישיון או הסמכה לכל דבר כמעט, כל אחד יכול להיות הורה – אבל לא כל אחד באמת ראוי.

הבאת ילדים לעולם היא מהלך כמעט אוטומטי בסדר היום הבנאלי של זוג נשוי. מתחתנים, רוכשים דירה, מביאים ילדים, כי ככה עושים כולם

הבאת ילדים לעולם היא מהלך כמעט אוטומטי בסדר היום הבנאלי של זוג נשוי. מתחתנים, רוכשים דירה, מביאים יל־דים, כי ככה עושים כולם. במקרים רבים הילדים האלה נו־לדים להורים שאינם בוגרים דיים, שאינם מסוגלים באמת לקחת על עצמם את האחריות הכבדה של דאגה וגידול וחינוך והקשבה, ובעיקר אהבה אין קץ.

אצל הורים מאותו המין התמונה שונה. לגמרי. ההחלטה של זוג לסביות למסד יחסים, להתחתן, ובעיקר להביא ילד לעולם, היא הרבה פחות אוטומטית והרבה יותר מסובכת, גם בעולם שהולך ונפתח ומקבל את מה שהיה פעם בגדר מוזר וחריג. במידה מסוימת היא החוליה האחרונה והמשמעותית ביותר בהחלטה של בני או בנות זוג למסד את זוגיותם.

וישנו עניין נוסף. גם אם זה בתת־מודע, הורים מהסוג האחר ירגישו תמיד את הצורך להוכיח. להראות לכולם ולעו־לם. מכל עבר הרי יצוצו הספקנים והציניקנים, שיחפשו אצל ילדים כאלה סימני בלבול ומצוקה. שהרי ברור לכולם שילד צריך אבא וגם אמא, ולא ייתכן שבבית אחד יהיו שתי אמהות ואף לא אבא אחד, או שני אבות ללא אמא.

השבוע הוא יום הילד הבינלאומי. יום עצוב. בשני קצות העולם הילדים הם שמשלמים את המחיר. בעברו העני של העולם הם הראשונים לסבול ולרעוב, ובמקום שבו שולטת הקדמה הם מאבדים את ילדותם ואת הוריהם במרוץ אחרי הקריירה והטכנולוגיה.

אפשר להיות כמוכן ילד רגיל ומאושר בבית רגיל, שיש בו אבא ואמא, ששניהם עובדים אבל גם אוהבים ורואגים ומכ־וונים. אבל אי־אפשר להתעלם מהעובדה, שבבתים רבים גד־לים הילדים שלנו בידיהם של הוריהם לא ראויים. תדע כל מדינה ראויה שילדיה נמסרים לעיתים שלא ברצונם לידיהם של הורים גרועים. וזו עוד דרך להעיף מבט עצוב ומפוכח במ־סקנותיו המעניינות של המחקר הבריטי החדש. ■

אריאל רובינשטיין • אולטימטום בשער

כשישראל אומרת "לא"

אתה ומישהו שאינך מכיר קיבלתם 100 שקלים. הסכ־כום הזה יגיע לכיסך רק אם תגיעו להסכמה על אופן חלוקתו. לברגש האחר יש את הרשות הבלעדית להציע לך הצעה לחלוקת הממון, הצעה שאותה תוכל לקבל או לדחות. אם תגיד "כן", יתחלקו 100 השקלים בהתאם לה־צעה. אם תגיד "לא", שניכם תיפדרו בלא כלום ולא תהיה לכם הזדמנות נוספת להגיע להסכם. מה תעשה אם ההוא יציע לך 10 שקלים וידרוש לעצמו את 90 השקלים הנו־תרים?

אם הייתי נקלע למצב שכזה הייתי זועק "לא". כזו חו־צפה. ההוא מנצל את מעמדו, מגיש לי אולטימטום ומ־צפה ממני להסתפק בעשירית מהסכום? אני לא אתבזה בקבלת האתנן הקטן, שעה שההוא יחזור הביתה מסופק על ש"סידר אותי". אני לוחם צדק, ויש רק חלוקה הוגנת אחת, חצי לו וחצי (גדול יותר) לי. אם 10 השקלים הללו היו דרושים לי לפת־לחם, הייתי משנה את דעתי. אבל סתם ככה, הצדק איתי – וכשצודקים לא נכנעים.

הסירוב לאולטימטום נטוע בשורשיי הציניים. עמנו מעולם לא ויתר על עקרונותיו תמורת נזיד עדשים. כבן לעם שרגישותו לצדק, במיוחד כלפי עמים אחרים, היא מן המפורסמות, הרגשתי חובה להגיד "לא" לפרחח. אני מוכן להעניש ולמנוע ממנו את 90 השקלים, אף על פי שהענש יכאיב גם לי (קצת). עד לאחרונה הייתי בטוח שכמעט כל הישראלים היו נוהגים כמוני, (והמהדרין – בתוספת קללה עסיסית. תיארתי לעצמי שבהשוואה בינ־לאומית נהיה אנחנו, הישראלים, אלופי ה"לא".

והנה נפלה בחלקי ההזדמנות לאסוף 7,000 תשו־בות של סטודנטים לכלכלה מרחבי העולם, שהתייחסו לשאלה זו מרצונם החופשי ובאופן אנונימי. הסטודנטים לכלכלה האלה יהיו בעתיד מקבלי ההחלטות, ולכן אני סבור שדווקא הם מייצגים נאמנה את פני האומה. מיינתי אותם לישראלים, לאמריקאים, לקנדים ולאוסטרלים, לאירופים ולבני מזרח אסיה, ו"מה רבה הייתה הפתע־תי": מבין האסיאתים רק 52 אחוז אמרו "כן". 58 אחוז מהאנגלוסקסים התפתו לקבל את הצעת "ח־10 אחוזים". אצל האמריקאים והאירופים הגיע שיעור המהנהנים ל־62 אחוז. ומי עומד בראש סולם אומרי ה"כן"? 71 אחוז מ־1,000 הישראלים הנדגמים אמרו "כן" להצעה המגו־נה הזאת.

הרבה פירושים אפשר לתת לממצאים הללו: "העם היהודי שספג מצוקת דורות של גלות, אינו מזלזל גם ב־10 שקלים". "נמצא דרך אחרת לבוא חשבון עם הח־צוף ההוא". "הישראלים, חמדנים בני חמדנים, מוכרים את עקרונותיהם בזול". "שוויון אינו הצד החזק של הח־ברה הישראלית".

ואולם אני מתפתה לפרש את התוצאות אחרת. אנ־חנו הישראלים פטפטנים לא קטנים. אנחנו מאיימים ומאיימים. אבל כשיגיע האולטימטום ויציעו לנו הסכם שלום עם מדינה פלסטינית בגבולות '67 ובלי ירושלים המזרחית, רובנו המכריע נגיד "כן". כמובן שאין לי שום ביסוס לפרשנות זו, וכולה מהמיית לבי. מה לעשות, אח־רי 42 שנה של כיבוש אין לי שמץ של אשליה שישראל תפסיק אותו מרצונה החופשי או בעקבות משא ומתן. נותרתי רק עם משאת נפש שיום אחד יוצג לנו האולטי־מטום ואנו נגיד "כן".

בייאושם פונים אנשים למגידי עתידות. כאיש אקד־מיה אני פונה בצר לי לסקרים. זה בערך אותו דבר. אז אפי־לו שאני יודע שגם הסקרים שלי נגועים במה שאני רוצה לראות, אני מנסה להאמין בהם. עכשיו כשהאולטימטום בשער, מצאתי תקווה. ■

הסירוב לאולטימטום נטוע בשורשיי הציניים. עמנו מעולם לא ויתר על עקרונותיו תמורת נזיד עדשים. עד לאחרונה הייתי בטוח שכמעט כל הישראלים היו נוהגים כמוני

יצחק בן־ישראל • ההסכם עם איראן

התחלה טובה, לא מספיקה

האיראנים עדיין לא החליטו אם לקבל או לדחות את הס־כם הגרעין שהציעה להם הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה אטומית. האם זה "טוב ליהודים" או "רע ליהודים"?

לצערנו, איראן הצליחה לחצות את סף הידע הדרוש לה־עשרת אורניום על ידי צנטריפוגות, ואף בנתה מפעל שמע־שיר אורניום. המפעל יכול להפיק אורניום בהעשרה גבוהה המתאימה לפצצה גרעינית. אם מספר הצנטריפוגות יישאר פחות או יותר כמו שהוא היום, הם יכולים להפיק את 25 הק"ג הדרושים לפצצה אחת כל שנה וחצי. עם זאת, האיראי־נים אינם עושים זאת. הם מסתפקים בהעשרה נמוכה, הד־רושה לטענתם לצורכי שלום (כורי כוח). בכך הם מתנהלים בחומכמה ואינם חוצים קו אדום שעלול לגרום למערב להשת־מש בכוח. עד כה הם צברו כ־1,600 ק"ג של אורניום בהעש־רה נמוכה. אם הם יכניסו אותם לצנטריפוגות שיש להם היום כדי להעשירם ברמה גבוהה, הם יוכלו להפיק חומר מספיק לפצצה אחת תוך חודשים ספורים.

ההסכם המונה כיום על השולחן עוסק באותם 1,600 ק"ג שכבר נצברו. האיראנים אמורים להעביר שלושה רבעים מהכמות (1,200 ק"ג) לידי רוסיה, וזו תעשיר אותו לרמה הדרושה לדלק גרעיני. החומר יועבר אחר כך לידי צרפת, שתעבד אותו לצורה של מוטות דלק המתאימים להפעלה בכור. כאשר מוטות אלה יוכנסו לכור פעיל, אי־אפשר יהיה כבר להשתמש בהם לפצצה. כל התהליך (כולל הכור) יהיה תחת פיקוח. בידי איראן לא יישאר מספיק חומר להפקת פצצה, והדאגה מפני מימוש מהיר של היכולת הגרעינית שלה תרד מסדר היום.

אך אליה וקוץ בה: ההסכם אינו מתייחס להמשך העשרת האורניום על אדמת איראן. אם זו תמשיך, היא תוכל לצבור שוב, תוך כשבוע, את כמות החומר בהעשרה נמוכה הדרוש להפקת 25 ק"ג אורניום ברמה צבאית, שממנו אפשר לב־נות פצצה.

עמדת המערב היא לחתום עכשיו על ההסכם המתייחס לחומר שכבר נצבר ולהמשיך לתבוע את הפסקת העשרת האורניום בעתיד על אדמת איראן. מנגד, העמדה האיראנית היא כי ההסכם מתייחס רק לחומר שנצבר וכי הם יעמדו על זכותם להמשיך ולהעשיר (ברמה לא צבאית) גם בעתיד.

ברור שהמצב עם ההסכם טוב יותר מאשר בלעדיו. אם כך מדוע יש אצלנו מי שחוששים ממנו?

החשש העיקרי הוא ממה שעשוי להשתמע מעצם ההס־כם. דהיינו, הסכמה שבשתיקה ל"זכותה" של איראן להמ־שיך להעשיר אורניום. עד כמה שזה נראה בלתי סביר, זוהי בדיוק הסיבה להיסוס האיראני לקבלת ההסכם. גם הם חו־ששים ממה שעלול להשתמע ממנו: הסכמה להוציא את מע־גל ייצור הדלק הגרעיני מחוץ לתחומי איראן. שוב, ההסכם מדבר רק על החומר שכבר נצבר, אבל גם האיראנים מבי־נים שיקשה עליהם לטענן בהמשך המשא ומתן כי את המנה הבאה הם יעבדו בעצמם.

החשש העיקרי הוא ממה שעשוי להשתמע מעצם ההסכם. דהיינו, הסכמה שבשתיקה ל"זכותה" של איראן להמשיך להעשיר אורניום

בראייה אסטרטגית כוללת, הסכמה איראנית מהווה נסי־גה ראשונה בעמדה שעד כה הוצגה בקשיחות ללא נכונות לפשרה. זה לכשעצמו מהווה הישג חשוב למערב ומוכיח את התזה כי המשטר באיראן, על בעיות הפנים שלו והכלכ־לה המידרדרת, הוא "חיץ" ומוכן להתקפל לפני לחץ בי־נלאומי. כמו שאמרנו – התחלה טובה, אם כי לא מספיקה לכשעצמה. ■

נעמי חזן • חופש הדת

במקום האחרון

לאחרונה התבשרנו כי בדו"ח מחלקת המדינה האמריקאית על חופש הדת בעולם מדורגת ישראל בתחתית הרשימה בין המדינות הדמוקרטיות. לפי הדו"ח, נוהגת ישראל בחוסר שוויון ולעתים אף בחוסר כבוד לדתות אחרות וגם לזרמים השונים בתוך היהדות. ישראל נכשלת, כך נכתב, כמעט בכל פרמטר של קיום שוויון, חופש ופתיחות ביחס לזרמים דתיים מגוונים. המראה שמציב לפנינו הדו"ח דורשת בחינה אמיצה של המקום ממנו באנו והמקום אליו אנו הולכים.

מתחילת דרכה הוקמה ישראל על ידי קבוצות רבות המ־זוהות עם זרמים דתיים וחילוניים שונים, שלא פעם נקלעו לעי־מות סביב הרצון של חלקן להפוך את תפיסתם לחזות המדינה בכללותה. במסמך המכונן של המדינה – מגילת העצמאות – הושג שיווי משקל פולריסטי כשהוכרו כי מדינת ישראל "תב־טיח חופש דת, מצפון, לשון, חינוך ותרבות; תשמור על המקומות הקדושים של כל הדתות".

הדו"ח של מחלקת המדינה האמריקאית הוא רק נורת אזהרה, פצעי אוהב נאמנים. יש לראות בו איתות מידידה רחוקה בדבר המצב הקשה שבו אנו נמצאים

אלא שמראשית ימי המדינה היו לחזון הזה אויבים. באופן אירוני אחד מהחתומים על המגילה, השר המנוח דוד צבי פנ־קס, פעל נגד נסיעה בשבת ברחבי הארץ וחזוה ניסיון התנקשות אידיאולוגי מצד רדיקלים במחנה האנטי־דתי. ללמדנו שהכו־חות וחוסר הסובלנות הדתית פועלים בכל הכיוונים ופוגעים בכולם.

לאורך השנים התבססה במדינת ישראל הגמוניה בעניני דת, שלא מייצגת את רוב אזרחי ישראל וזרה אפילו לחלקים מסוימים באורתודוקסיה. הגמוניה זו קובעת שיש רק דרך אחת להיות יהודי, להתחתן, להתגרש, להיקבר, להתגייר ולהעניק משמעות לחזון של המדינה היהודית. גישה מונוליתית זו מבלי בלת בין אחדות לבין אחידות, מנכרת קבוצות רבות מן המורשת היהודית ורחוקה מרחק רב מלשקף את רוח מגילת העצמאות, את יהדות העולם ואת הגיוון הרעיוני הרב בכל הקשור לבי־טוי היהדות במאה הנוכחית. המצב הזה מוביל להגברת המתי־חות בתוך החברה הישראלית ולהשתרשותו של אותו חוסר כבוד הדדי המאפיין יותר ויותר את ההוויה הישראלית היום. הוא גם תורם לריחוק ההולך וגדל בין יהדות העולם – החיה כמעט כו־לה בחברות פלורליסטיות – לבין מדינת ישראל.

מדובר בסכנות שקשה להגזים באיום שהן מציבות לחוסנה הפנימי של ישראל ולכן גם ליציבותה. הדו"ח של מחלקת המ־דינה האמריקאית הוא רק נורת אזהרה, פצעי אוהב נאמנים. יש לראות בו איתות מידידה רחוקה בדבר המצב הקשה שבו אנו נמ־צאים. לצורך המשך קיומנו כמדינה שמשתלבת במרחב של המ־דינות הדמוקרטיות והפתוחות והמהוה בית תומך ומקבל לזרמים הדתיים השונים בקרבה, עלינו להתמודד ביתר שאת עם תו־צאותיו העגומות של המשך הסטטוס־קוו בענייני דת ומדינה.

התנועה המשמעותית של פלוריזם דתי המתפתחת בחב־רה האזרחית קוראת תיגר על ניסיונות חוזרים ונשנים לעגן את ההגמוניה של המסמד הדתי. היא גם מציעה חזון של תקווה, חזון של יחסים אחרים בין הקבוצות הדתיות והחילוניות השונות בח־ברה הישראלית. כוחה של התנועה האזרחית הפלורליסטית הוא במשך יצירה של חלופות קהילתיות מגוונות לחתונות וטק־סים ולזהות יהודית בכלל. התפשטות החלופות הללו תאיר לב־סוף באור מגוחך את השליטה הדתית החדגונית הקיימת היום. רק אז ייעדר שמה של ישראל מרשימת המדינות המגבילות את חופש הדת והמצפון. ■

נעמי חזן היא מנכ"לית "הקרן החדשה לישראל"

דב ויסגלס • ההכרזה הפלסטינית

לא לירות מהמותן

יש להגיב בזהירות ובתבונה על ההודעה הפלסטינית בדבר הכוונה להקים מדינה עצמאית בגבולות '67 ולה־ביא את ההכרזה לאישור מועצת הביטחון. ראשית, ספק אם הכוונה תתממש, שכן לא כל מקבלי ההחלטות בר־שות הפלסטינית שותפים לה. שנית, הפלסטינים יהסלו בקידומה: ברור להם שגם אם בסופו של הליך תתאשר "עצמאותם", התועלת המעשית שתצמח מכך מועטה, אם בכלל, וקבלת היוזמה תסיים, קרוב לוודאי, כל סיכוי הידברות עם ישראל בעתיד הנראה לעין. ספק רב, לפי־כך, אם היוזמה תמומש, ולכן רצוי שלא "לקפוץ" בתגו־בות בלתי ראויות ואף מגוחכות.

מה ביסודה של היוזמה? חוסר האמון בין ישראל לפל־סטינים מצוי בשיא. הפלסטינים – בעקבות האמריקאים – העלו תביעה להקפאת הבנייה כתנאי מוקדם לחידוש השיחות המדיניות וכ"מבחן" לכנות רצונה של ישראל להגיע להסדר קבע. הם משוכנעים שאין לישראל עניין בהסדר מדיני, הן בשל נושא ההתנחלויות והן מטעמים נוספים, וסירובה של ישראל להקפיא את המשך הבנייה הוא לדידם ראיה נוספת לכך.

מכאן, הפלסטינים מבקשים ללחוץ על ישראל כדי לאלצה לקבל, במתכונת זו או אחרת, את תנאי ההקפאה, ולהביא בכך לחידוש המשא ומתן המדיני. מניסיון העי־בר הם הבינו, שהטרור הוא אמצעי רע לשכנוע העולם וללחץ על ישראל, ולמדו את היתרון המובהק של השי־מוש באמצעים מדיניים.

פרשת דו"ח גולדסטון רק חזרה והמחישה לפלסטינים את עוצמת היתרון שיש להם על ישראל בחזית המדי־נית העולמית ומה רבה פגיעותה של ישראל באותה זי־רה. הפלסטינים מודעים היטב להתנגדות הכללי־עולמית כמעט להמשך הנוכחות הישראלית, הצבאית והאזר־חית, ביהודה ושומרון, ולתמיכה העקרונית הרחבה בק־רב אומות העולם ברעיון המדינה הפלסטינית. לשיטתם, ההכרה הנרחבת בצדקת טענתם, בד בבד עם הפיחות הדמוגרפי מצוינת לאלץ את ישראל לקבל את תנאיהם או לפחות להביכה כהוגן. בלא תועלת של ממש, יסתפקו בהנאת הצפייה בישראל "המזיעה" והמתפתלת.

ישראל חייבת לשקול בכובד ראש את תגובתה למה־לך הפלסטיני, ודיבורי הסרק שכבר הושמעו בהקי־שר הזה אינם מבשרים טובות. ההצעה ל"סיפוח גושי ההתיישבות לישראל" היא רעיון לתגובה מטופשת. מל־בד מבוכה מדינית נוספת, לא תהיה לסיפוח כל משמעות מעשית. הפלסטינים ממילא השלימו עם אובדן שטחים אלה, ואיש מחוץ לישראל לא יכיר בתוקפו של סיפוח שלא בהסכמה.

השוני הבורר בין המעשה הפלסטיני והתגובה היש־ראלית הוא ביחס העולם: בשעה שהכרזת המדינה הפ־לסטינית תיתמך, על ידי רוב מדינות העולם, סיפוח הגושים לישראל, ניתן להניח, יגונה בידי מרביתן. אם תכלית המהלך הפלסטיני היא להסב לישראל מבו־כה מדינית קשה על ידי תמיכה עולמית גורפת ביוזמה הפלסטינית, אזי במעשה הסיפוח תוסיף ישראל לעצ־מה מבוכה נוספת וקשה יותר, בכך ש"תחטוף" גיני מקיר אל קיר.

כך גם הקריאה ל"ביטול הסכמי העבר", ומן הסתם הכוונה להסכם אוסלו, היא רעיון מזיק: ביטול הסכמי אוסלו משמעו החזרת השליטה הישראלית בכל שט־חי יהודה ושומרון ונטילת האחריות המיידית והמלאה לניהול היומיומי של חיי האוכלוסייה הפלסטינית (כפי שהיה עד אוסלו). במילים אחרות: הספקת כלל השי־רותים האזרחיים, לרבות ביטחון פנים, בריאות, חי־נוך, תחבורה, תברואה, תשתיות, מים ואנרגיה, ניהול מוניציפלי וכיו"ב, אגב העסקתם החוזרת של עשרות אלפי עובדי ציבור פלסטיניים ובעלות תקציבית של מיליארדים.

קשה להבין מדוע מעשה כה מובהק של הענשה עצ־מית הוא "התגובה הראויה" ליוזמה הפלסטינית. ■

© **כל הזכויות שמורות לידיעות אחרונות בע"מ**
אין להעתיק, להפיץ, לשכפל, לצלם, לתרגם, לאחסן במאגרי מידע, לשדר בדרך כלשהי (בכתב, בדפוס או במדיה אחרת) – ובכל אמצעי אלקטרוני, אופטי, מכני או אחר – חלק כלשהו של העיתון (לרבות טקסט, איורים, צילומים, תמונות, מפות, גרפיקה) הן בגרסה טקסטואלית והן בדפים מעוצבים, לרבות באמצעות הקלטה והקלדה, ללא אישור מפורש בכתב מהמוציאה לאור, ידיעות אחרונות בע"מ